

MARINESCHILDERS VAN BIJ ONS :

HENRI PERMEKE

Henri Permeke.

Op de hierbij afgedrukte foto ziet u een ongeveer 42-jarige Henri Permeke „in volle glorie” voor zijn schildersezel. Met enige moeite kan men zich een idee vormen van het schilderij op de ezel : een rivierlandschap met schipje. Het toeval wil dat dit werk in kwestie heden ten dage in het bezit is van het Constant Permeke-museum te Jabbeke. Meteen weten we dat Henri Permeke's voorkeur naar de marineschilderkunst uitging : de zee, het strand en de rivieren met hun schepen.

In de wereld van de kunst klinkt de naam „Permeke” als een klok. Uiteraard gaan de gedachten dan eerst naar de grote expressionistische kunstenaar Constant Permeke of naar een van diens artistiek getalenteerde nakomelingen.

Dat Constant's vader ook een verdienstelijk kunstschilder was, was tot voor kort enkel door een klein groepje specialisten geweten. Dit feit werd slechts terloops vermeld in boeken die over Constant Permeke handelen.

De Henri Permeke-tentoonstelling in de zomer 1980 te Jabbeke en de bijgaande catalogus

door Willy Van Den Bussche bracht daar enige verandering in.

Geboren te Poperinge op 25 augustus 1849 als zoon van Pierre-Jacques Permeke (1810-1880), glaswerker en huisschilder, en Nathalie Van Haelewyn.

Huwde op 3 september 1883 te Burcht met Stéphanie Buytaert. Ze hadden één kind : Constant (1886-1952).

Overleden te Oostende op 15 september 1912. Begraven te Oostduinkerke, naast het graf van Louis Artan.

Over Permeke's jeugdjaren is weinig geweten. Als jong volwassene moet hij met wisselend succes tal van beroepen hebben gehad. Omstreeks 1874 pas, volgde hij de leergangen aan de Brusselse Academie voor Schone Kunsten, gesubsidiëerd door de Gemeente Poperinge.

Tijdens zijn studiejaren te Brussel was Permeke in 1876 medestichter van „L'Esson”, een vereniging die tot doel had leerlingen en oud-leerlingen van de Academie te verenigen. Andere le-

den waren o.a. : A. Baertsoen, J. Dillens, J. Delville, R. Wijtsman, J. De Lalaing en F. Khnopff.

Uit 1877 dateren schilderijen als „Het strand te Oostende”, „Het kursaal te Oostende in opbouw” en „Poperinge na de hoppepluk”. Dit laatste werk werd voor 1.200 fr aangekocht door Permeke's geboortestadje.

In 1878 verbleef Permeke een tijdlang te Amsterdam. Leopold II kocht in hetzelfde jaar zijn schilderij „Oostende bij regenweer” aan, naar aanleiding van een tentoonstelling van de groep „L'Esson”.

Nog steeds in 1878 ontstonden de schilderijen „De Schelde te Burcht”, „De broeltorens te Kortrijk” en „Oudenaarde tijdens de overstroming van 1877”.

Met dat laatste werk won Permeke een bronzen eremetaal tijdens een expositie te Sydenham (GB).

Henri Permeke voltooide in 1879 zijn studies aan de Brusselse Academie. In het begin van dit jaar verhuisde hij naar het Scheldedorpje Burcht, niet ver van Antwerpen.

In diezelfde jaren penseelde Euphrosine Beer-naert daar menig prachtig Scheldelandchap.

In het Salon 1880 stelde Permeke een „Schelde bij hoog water” tentoon.

Op 3 september 1883 huwde Permeke te Burcht met Stéphanie Buytaert, die hij kort nadien al achterliet toen hij alleen zijn Italiëreis ondernam. Constant werd in juli 1886 te Antwerpen geboren.

Henri Permeke was dus wel een beetje de exentrieke artist, al zat hij anderzijds toch vol burgerlijke trekjes. Permeke had een woonboot, de „Artis Amor” die tevens als atelier was ingericht en met marines van eigen hand was versierd o.a. een „Aanlegplaats te Burcht”. Met de „Artis Amor” legde hij in 1891 te Oostende aan. Permeke vestigde zich in de Zuidlaan, tegenwoordig Alfons Pieterslaan genoemd.

In de „Oostendse jaren” ontstonden tal van marines en strandtaferelen genomen te Oostende, Nieuwpoort en Heist. Ook schilderde hij gezichten langsheen het Kanaal Oostende-Brugge; dit alles in gewetensvolle realistische stijl, gebaseerd op zorgvuldige potloodschetsen.

In de vroege negentiger jaren ontpopte Permeke zich als de bekwame restaurateur van de stedelijke schilderijenverzameling. Voor de wereld-

Henri Permeke : Het strand te Heist. (Oostende, Museum voor Schone Kunsten)

tentoonstelling van 1894 te Antwerpen droeg de stad Oostende Henri Permeke op 4 houtskolen te tekenen waarop op een didactisch-decoratieve wijze tabellen betreffende het havenverkeer, de visverkoop, de toeristenaantallen en de bevolkingsaangroei van de stad waren weergegeven.

En zo bracht Permeke het in 1897 tot het ambt van conservator van de stad Oostende.

Ondertussen had hij met James Ensor en heel wat lokale artiesten in 1894 een „Cercle des Beaux-Arts” gesticht. Die „Cercle” richtte enkele zomersalons in te Oostende, maar het initiatief bloedde na enkele jaren dood.

Als conservator richtte Permeke in het Oostends museum regelmatig kleine groepstentoonstellingen met werk van bevriende kunstenaars in; zo ter gelegenheid van kerstmis 1889 toen hij zelf 4 werken tentoonstelde :

- Visserskreek te Oostende
- Ebbe te Gravelines – morgen
- Oude Maas te Dordrecht
- Kanaal Oostende-Brugge nabij Passendale

In 1901 deed Permeke mee aan een salon van marineschilders in het Kursaal. Zijn schilderijen prijken er naast zeegezichten van Meunier, Cassiers, Hannon, Halle, Musin en vele anderen.

James Ensor merkte nuchter op : „Permeke croque toujours prestement des bateaux croustillants”. Twee jaar later kocht de stad een „Haven van Oostende bij naderend onweer” bij Permeke aan. Wij weten nog hoeveel hij ervoor ontving, nl. 565 fr.

Naar het zomersalon 1902 in het Oostends Kursaal stuurde Henri Permeke een viertal schilderijen waarvan drie met uitgesproken maritiem karakter :

- Nadering van de storm
- Kanaal te Oostende
- Ruïnes te Orval
- De Schelde te Burcht bij winterweer

In 1903 kocht de stad Oostende zijn „Haven van Oostende bij naderend onweer” aan. Het schilderij verbrandde in mei 1940.

Veel noemenswaardige gebeurtenissen zijn er verder niet te melden in Henri's leven. Schilderen en tentoonstellen kwamen natuurlijk op de eerste plaats. Zo stelde hij in 1905 tentoon samen met Jan De Clerck, Felix Bulens, Emile Bulcke en Emile Spilliaert tijdens een Oostends kunstenaars salon.

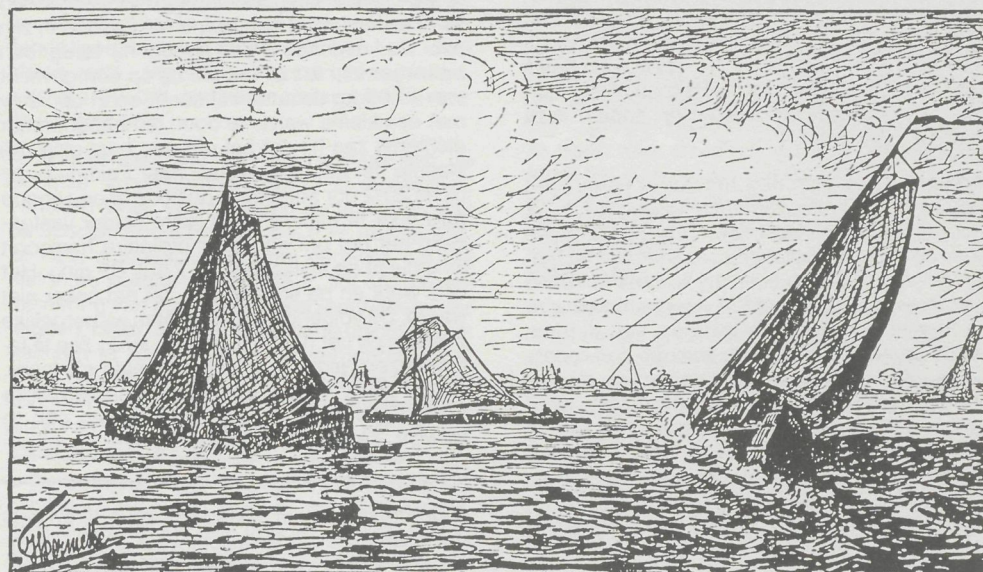
Het jaar ervoor had hij ontwerpen ingestuurd voor een grote historische stoet „Het Beleg van Oostende”, gepland door de promotiegroep „Ostende en Avant”. De projecten van Vital Keuller en Emile Bulcke genoten echter de voorkeur van de inrichters. De stoet zelf ging nooit uit. Toen kende men ook al financiële moeilijkheden.

In de catalogus van het zomersalon 1907 te Oostende treffen we vader en zoon Permeke nog naast elkaar aan : Henri met twee houtskolen, Constant met een „Matinée de Mai”. Dra kwam dan de groeiende „generatiekloof” tussen beiden, in vele boeken over Constant in geuren en kleuren beschreven : 2 generaties... 2 visies... de eeuwige botsing.

Dan was er nog het onderricht aan de „Ecole industrielle”, o.a. in de discipline „marmerimitatie”, het restauratiewerk voor partikulieren en overheid (o.a. de tableaux uit de O.L.V. ter Duinen Mariakerke) en de zorg voor het museum. Financieel gezien was het ambt van conservator niet zo begerenswaardig. Toch vervulde Permeke heel plichtsgetrouw deze taak. Met de beperkte middelen die hem ter beschikking stonden voerde hij een heel knappe aankooppolitiek.

Henri Permeke : Badkarren op het strand. (Oostende, Museum voor Schone Kunsten)

Henri Permeke : De Schelde bij hoog tij – Holland. Eigenhandige tekening naar een nu verscholen schilderij van 110 x 180 cm.

Henri Permeke : De Schelde (1891). (Jabbeke, Provinciaal Museum Constant Permeke)